

Epilog

PROJEV JAROSLAVA SEIFERTA

na ustavujícím sjezdu Svazu českých spisovatelů
v Praze dne 10. června 1969

Vážení soudruzi, vážení přátelé,

před několika dny po dlouhé a úmorné předsjezdové schůzi sesedli jsme se k jednomu stolu, a tu náhle zčistajasna Jan Skácel pronesl několik překrásných, hluboce zasvěcených slov o poezii. Trochu to mnou zachvělo. A můj soused tiše podotkl, že tohle by mělo být předmětem spisovatelských schůzí. Nu, opravdu nám nezbývá v těchto dobách mnoho času a pohody, abychom aspoň někdy mohli bezstarostně a s uvolněním mluvit o nejvlastnějších otázkách našeho spisovatelského povolání. Čteme důtky, které nejsou vlídné, píšeme protesty, které – zdá se – nemají valnou působivost. Nejsme ovšem v takové situaci sami. Má tento svět své černé noci a nejsou vzácné. Bylo to řečeno už hodně dávno. Počítáme s tímto stavem. Často dnes slyšíme slova o těžké a složité době. Kdo by ji cítil spíše nežli umělci, kteří tak či onak musí vložit ruku do neviditelných plamenů a mají mít schopnost pronikat pod kůži událostí, věcí a hlavně lidí. A tu ihned na počátku chce se mi říci plným hlasem, že jsme si stanovili za svůj cíl nejpřednější úkol: vyjít z této doby se ctí.

Chceme udržet a rozvíjet tradici naší literatury. Tato tradice není ani malá, ani krátká. Je staletá. Povznášela ducha tohoto národa v jeho nejtěžších chvílích a před 150 lety pomáhala našemu lidu se probudit k novému kulturnímu a politickému životu.

Před několika chvílemi byl zahájen náš sjezd. Je to sjezd ustavující, a jak už bylo řečeno, sjezd především pracovní. Federální ustavení dvou

Epilog

republik v jediném státě rozdělilo i české a slovenské spisovatele a nutí nás všechny k vyřešení mnoha problémů. Vyřešit je rychle, jasně, a pokud možno definitivně, jak je nám jen možné. Toto řešení má vytvořit organizační podmínky pro práci českých i slovenských spisovatelů.

Dovolte mi, abych při této příležitosti ještě jednou poslal pozdrav, pozdrav opravdu bratrský, slovenským spisovatelům.

Na tomto shromáždění chceme zabezpečit, aby naši spisovatelé svými prostředky a svým způsobem mohli formulovat svobodně podle svého svědomí výpověď o světě, ve kterém žijeme. Výpověď, která může být citlivější než nejpřesnější a nejměrohodnější statistika, svědectví, které může mít nadto onu vrcholnou vzrušivost, jako má jen krása, která je sama o sobě vždy nejvyšší pravdivá. To je náš společný úkol a to jsou také hranice naší odpovědnosti. Tím vykupujeme a také naplňujeme své poslání jako jednotlivci i jako organizace.

Svou prací nemůžeme a ani nechceme suplovat politiku. Toužíme však samozřejmě po tom, abychom nacházeli pozorně a vnímavě naslouchající.

Toužíme a chceme, aby naše signály a naše svědectví našly své příjemce. Právě tak jako si přejí pracující v jiných oborech, ve světě vědy, výchovy, průmyslu, ekonomiky, aby neunikaly pozornosti jejich signály.

Toužíme po tom v zájmu dokonalého řízení naší společnosti. Nejsme tu přece jen pro zpívání serenád a naše knihy pro vhodnou zábavu u kamen při dlouhých zimních večerech.

Neboť jsme si dobře vědomi, že každé řízení, které by se rozhodlo neposlouchat a nevnímat i naše signály, nebo chcete-li tyto informace a výpovědi o společnosti, pracovalo by naslepo a nedosahovalo by svých předsevzatých cílů.

Krátce a dobře, chceme mít pocit splněného poslání.

Možná, že někteří z vás jsou více než neklidní – neklidní jsme všichni – ale ti neklidnější by byli ochotni se domáhat jistoty o splnění těchto úkolů velkými a náhlými gesty. Tato touha by nás však provázet neměla. Pozitivnost naší práce je dána a zabezpečena něčím docela jiným.

Opravdové umění, které ostatně nikdy necítí potřebu exhibicionistických a hlučných vystoupení, je něčím víc než načasovanou demonstrací, která udělá jen rámus. Je cestou pro každého, kdo hledá sám sebe, své místo ve světě a vůbec místo člověka na této naší modré planetě.

Proto mimochodem byla vždy literatura jedním z ukazatelů pro každého velkého politika, neboť dovedl nacházet východiska svých analýz a velkých koncepcí nejen v sociologických a ekonomických rozborech, ale i v krásné literatuře vůbec. Tento smysl našeho poslání v národě není

nikterak skromný a naše odpovědnost není malá, i když se zříkáme překračování hranic samotného umění. Ale přesto bych chtěl říci, že sebevědomá skromnost nesluší jen spisovatelům, ale sluší i jiným. V této své práci však známe přesně mez, kterou nikdy nesmíme přestoupit, abychom byli hodni literatury a hodni umění. V tom smyslu naše práce je, chce být a bude pozitivní a společnosti prospívající.

Po tom, co jsme tu řekli, je ovšem jasno, že si nedáme přikazovat neangažovanost na osudech národa. V našem malém národě, jehož údělem je nejen tato malost, je samozřejmě vášnivá vůle všech po zachování všeho toho, co náš národ činí národem. A tak je samozřejmé, že angažovanost sama o sobě je i politickým aktem.

Kdepak jsou dnes dveře a schody na věž ze slonové kosti, a kde jsou ti, kteří by ty schody chtěli dnes šlapat?

Že spisovatelé, jako samozřejmě všichni tvůrčí lidé, jsou ve svých názorech a požadavcích více diferencovaní než ostatní, je samozřejmé. Ale právě tato okolnost přinucuje všechny odpovědné k určité jednotě, neboť tato jednota má možnost ochránit jejich tvůrčí svobodu. Kdo už jednou zkusil vyřazení a kdo okusil, jak je hořké mlčet zavřeným oknům, bude snad se mnou souhlasit.

A tak v závěru těchto vět nemohu vám než doporučit, abyste na tomto ustavujícím sjezdu, který, jak již jsem řekl, je pracovní a nikoliv bojovný, přijali nové stanovy. Budeme mít, jak doufám, v jejich rámci nejednu příležitost rozvinout své názory a snahy a pracovat v zájmu svém, v zájmu české literatury, v zájmu socialismu a v zájmu celého národa. To je vše, co jsem vám chtěl říci, a prosím vás, abyste se ujali své práce.

(1969)